

Ekonomisk statistik och analys/
Näringsverksamhet och priser
Marcus Lundgren

Möte i användarrådet för ekonomisk statistik 10 februari 2023

Närvarande:

Lena Sellgren, Business Sweden, ordförande
Torbjörn Isaksson, Nordea
Jyry Hokkanen, Riksbanken
Eric Spector, Konjunkturinstitutet
Pär Hansson, Tillväxtanalys
Henrik Siverbo, Finansdepartementet
Henrik Larsson, Finansinspektionen
Ann-Sofie Öberg, Ekonomistyrningsverket
Pernilla Johansson, Swedbank
Pär Österholm, Örebro universitet

Från SCB:

Elisabeth Hopkins, ESA/LEDN
Per Andreasson, ESA/NUP/LEDN
Mattias Björling, ESA/BFN/LEDN
Marcus Lundgren, sekreterare, ESA/NUP/NS

Frånvarande:

Ida Björk, Riksdagens utredningstjänst
Johan Löf, Handelsbanken
Tomas Lööv, Näringslivets regelnämnd

1 Mötet öppnas

Mötet öppnades och inleddes med en presentationsrunda.

2 Godkännande av dagordning

Dagordningen godkändes.

3 Mötesanteckningar från föregående möte

Inga synpunkter på föregående mötesanteckningar.

4 Information från SCB och rådets medlemmar

Torbjörn Isaksson (Nordea) berättade att de släppte en konjunkturrapport i januari. Man ser med oro på den svenska ekonomin. En regional rapport kommer snart.

Jyry Hokkanen (Riksbanken) nämnde att det kom ett penningpolitiskt besked igår. Riksbankens företagsundersökning påbörjas nu och publiceras i mars. Referensräntan ska remitteras till berörda aktörer. Riksbanken vill tidigarelägga publiceringen. Ansvaret för referensräntan flyttas till statistikenheten.

En juridisk fråga om utlämnande har diskuterats med SCB. Statistiksekretessen stoppar utlämning av harmlös data, vilket medför dubbelarbete.

Eric Spector (Konjunkturinstitutet) berättade att det pågår många rekryteringar just nu. Konjunkturinstitutet har fått extra medel för att analysera drivmedel. Innan jul släpptes en analys av huruvida prisökningar är motiverade av ökade kostnader. De visade sig ligga i linje med varandra.

Pär Hansson (Tillväxtanalys) informerade om att de nyligen släppte en rapport av Håkan Nordström som analyserat EU:s införande av klimattullar. Analysen bygger på input/output-tabeller.

Henrik Siverbo (Finansdepartementet) nämnde att de idag påbörjade en ny prognos inför vårpropositionen som kommer att överlämnas till Riksdagen den 17 april.

Henrik Larsson (Finansinspektionen) berättade att de fick en ny generaldirektör, Daniel Barr, igår. Förra veckan utsattes de för en IT-attack. En fråga är hur man ska koppla sådana händelser till finansiell stabilitet. I övrigt sätter man upp stresstestmaskiner för kommersiella fastigheter och obligationsfonder. En ny databas för huslån på mikronivå (HULK) är på gång.

Ann-Sofie Öberg (Ekonomistyrningsverket) nämnde att de tittar på konjunkturen. En ny prognos kommer i mars.

Pernilla Johansson (Swedbank) berättade att det är mycket konjunktur-, inflation- och ränteprognoser nu. Man fortsätter med kortstatistiken och får förhoppningsvis snart även tillgång till statistik över Swishbetalningar till företag. Två rapporter publiceras den närmsta månaden – regional utblick och handelns utsikter.

Pär Österholm (Örebro universitet) informerade att de har gjort forskning på data från konjunkturbarometern. Andelen hushåll som har dålig information om inflationen och vart den är på väg är relativt hög. Man har också gjort tester på resultatet från Prospera som visar att växelkursprognoserna inte är bättre än slumpen.

Lena Sellgren (Business Sweden) nämnde att de släpper en konjunkturprognos med globalt fokus den 29 mars. Igår publicerades exportchefindex. Generellt ser man en fallande optimism och totalindex ligger nu under 50-strecket.

Elisabeth Hopkins, Mattias Björling & Per Andreasson (SCB) berättade att det har varit en tid av hårda prioriteringar på SCB. Man har prioriterat sådant som vi måste göra. Det har varit ambitionssänkningar för vissa produkter och minskad analys på vissa områden.

Organisatoriskt har det varit en sammanslagning av två enheter och av två sektioner.

Det pågår arbete med allmän översyn på NR. Vi kan återkomma till detta på ett senare möte.

5 Nya statistiska enheter i månads- och kvartalsstatistik

För information (Elise Wester, Jonas Rutberg & Sebastian Rask)

Den månadsvisa produktions- och omsättningsstatistiken består av sex produkter som skapas från insamlade uppgifter från två undersökningar kombinerat med momsuppgifter.

Vid nästa urvalbyte, som används från och med referensmånad april 2023, har det skett en del ändringar i ramen. Det är ändringar som kommer från arbetet med nya statistiska enheter och profilering. Den största ändringen som påverkar Verksamhetsenheten (VE), som används av omsättningsstatistiken, är ändrad kodning av hjälpverksamhet. Den nya metoden medför en stor ökning av hjälpkodade enheter inom vissa branscher och vissa tidigare hjälpenheter ses inte längre som hjälpverksamhet.

Hjälperksamhet är verksamhet som inte är tillgänglig på den öppna marknaden utan endast betjänar andra bolag inom koncernen, t.ex. huvudkontor och holdingbolag. Hjälpenheter får samma bransch som den verksamhet de betjänar. I omsättningsstatistiken exkluderas hjälp-VE från ramen. Det uppstår därför en risk för tidsseriebrott.

Tester har gjorts genom att applicera nuvarande hjälpkodning på den gamla ramen. Nya hjälpenheter tas bort och tidigare hjälpenheter som inte längre ses som hjälpverksamhet läggs till med momsuppgifter. VE som har bytt bransch flyttas till ny bransch. En justeringsfaktor för estimerad omsättning i berörda branscher tillämpas för perioderna april 2022 - mars 2023.

Tidiga preliminära beräkningar tyder på en justering av omsättningen i totala näringslivet på strax över en procent. I enstaka branscher förväntas en större effekt. Än så länge är beräkningarna enbart baserade på data för kvartal två och tre 2022. En viss mängd av berörda VE kommer behöva särskild kontroll och hantering, vilket ännu inte är gjort. Den justering som genomförs kommer att publiceras.

För kvartalsprodukterna som går under samlingsnamnet Ekonomisk statistik på kvartal (ESK) blir påverkan något annorlunda. Variablerna i de produkterna (bruttoinvesteringar, lager och förädlingsvärde) är additiva och riskerar därför inte att dubbelräknas. Här ingår hjälpenheterna i ramen men påverkas av branschändringar.

För lager förväntas den totala lagerstocken krympa med mindre än en tiondel procent. Med hänsyn tagen till lagerstorlek kommer branschförflyttningar främst ske från partihandel till trävarutillverkning och detaljhandel.

För investeringar förväntas de totala bruttoinvesteringarna krympa marginellt. Viss branschförflyttning kommer att ske från fastighetsbranschen till följd av skilda allokeringsvariabler.

För förädlingsvärdet förväntas ingen effekt på totalt förädlingsvärde. Viss branschförflyttning förväntas dock. Potentiella tidsseriebrott flyttas till undersökningens starttidpunkt, kvartal 1 2022.

Ett förslag är att detta tas upp igen på ett användarrådsmöte när det finns publicerade siffror att visa.

6 Momsuppgifter i PVI och upplägg för Industrins orderingång och kapacitetsutnyttjande

För information (Annika Lindblom & Kristina Frändén)

Preliminärt Produktionsvärdeindex (PVI) beskriver månadsvis utvecklingen av näringslivets produktion av varor och tjänster. Det har gjorts en studie av möjligheten att ersätta direktinsamling med omsättning beräknad från momsdeklarationer för små och medelstora företag. I ett första skede har fokus legat på industrisektorn med cirka 1 500 små och medelstora företag. Det finns betydligt fler små och medelstora företag inom tjänstesektorn.

En minskad uppgiftslämnarbörda är ett prioriterat mål för SCB och uppgiftslämnarbördan förväntas minska med cirka 65 procent, vilket motsvarar ungefär 3 800 timmar på ett år.

Den tänkta utformningen av PVI är att omsättning för samtliga stora och betydelsefulla företag direktinsamlas och att omsättning för samtliga små och medelstora företag i hela urvalsramen hämtas från momsdeklarationer. Publicering av PVI referensmånad (t) ställer krav på att momsdeklarationer finns tillgängliga senast vid tidpunkten (t+35). Små företag har dock krav på att lämna momsdeklaration först efter 40 dagar, alternativt samlat för ett helt kvartal 40 dagar efter kvartalets slut. Värdet för saknade momsdeklarationer måste imputeras.

Från och med april 2022 till och med mars 2023 tar SCB fram statistik parallellt, med urval/direktinsamling och register/momsdeklarationer. Utvärdering görs för de 24 unika publiceringsbranscherna. Data för perioden 2021M04-2022M11 ligger till grund för analysen. Total omsättning per period och publiceringsbransch har beräknats med tre olika metoder:

- 1) Enbart urval med insamlad blankettdata (blankettskattning, dagens metod).
- 2) Enbart urval med momsdata för små och medelstora företag (mätfelsskattning).
- 3) Hela urvalsramen samt momsdata för små och medelstora företag (momsskattning, föreslagen ny metod).

Analyserna visar på följande slutsatser:

- Dålig täckningsgrad vid t+35 i några delbranscher.
- Liten påverkan från kvartalsmomsdeklarationer.
- Systematisk överskattning (överimputering) finns.
- I några branscher faller momsskattningen ofta långt utanför konfidensintervallet.
- I ett fåtal branscher finns antydning till systematisk skillnad mellan blankett- och momsvärde.
- Omsättningsnivåer med momsskattning ligger generellt högre jämfört med ordinarie blankettskattning.
- Utvecklingstal för blankett- respektive momsskattning följer varandra väl i många branscher. Det finns ett antal branscher där så inte är fallet.

De problembranscher analysen pekar ut sammanfaller i hög grad med branscher som har dålig täckning vid t+35 och behöver utredas vidare. Det återstår ett antal perioder att analysera. Marknad på företagsnivå kan hämtas direkt från momsdeklarationer. Implementering och testning i den nya produktionsmiljön för PVI återstår.

Bara för att en stor andel av en bransch imputeras betyder det inte att kvaliteten är dålig. Även dagens metod är inte perfekt. Det finns mätfel och bortfall som behöver imputeras.

Orderingång och kapacitetsutnyttjande samlas in i gemensam blankett med omsättningsuppgifter. Företag i, enligt Eurostat, definierade orderbranscher som är medelstora och uppåt lämnar uppgifter för orderingång. För övriga företag i urvalet antas orderingång överensstämma med nettoomsättning.

Enbart ett fåtal publiceringsbranscher påverkas av övergången till momsuppgifter. Tre alternativ har utretts för när omsättning hämtas från momsdeklarationer:

- 1) Enbart insamlade uppgifter för orderbranscher och omsättning från enbart stora företag för icke-orderbranscher.
- 2) Enbart insamlade uppgifter för orderbranscher och fortsätta som nu för icke-orderbranscher.
- 3) Insamlade uppgifter från stora företag och modellberäkna för små och medelstora företag genom att anta att orderingång=nettoomsättning.

Tre typer av alternativskattningar har tagits fram för perioden 2015M04-2022M08. De bygger på konfidensintervall för skattningar i nuvarande produktion. Nivåskattningar och utvecklingstal har undersökts. Den bästa alternativskattningen består av insamlad orderingång från stora företag i orderbranscher och nettoomsättning för små och medelstora företag samt i övriga branscher. Samvariationen mellan order och omsättning är hög.

Planen för framtida publicering är att samla in uppgifter om orderingång från stora företag i orderbranscher och approximera orderingång med

nettoomsättning för medelstora företag i orderbranscher. Nettoomsättning för små företag i orderbranscher används fortsättningsvis och för samtliga företag i icke-orderbranscher.

Medelstora och stora företag lämnar idag uppgifter om kapacitetsutnyttjande. Statistiken bygger till stor del på stora företags uppgifter. Enbart ett fåtal branscher innehåller medelstora företag. Få branscher publiceras idag.

Det har gjorts en jämförelse mellan nuvarande metod samt med enbart uppgifter från stora företag. Det bygger på konfidensintervall för skattningar i nuvarande produktion. Det var en mycket god överensstämmelse mellan metoderna.

Planen för framtida publicering är att basera statistiken på enbart stora företags inlämnade uppgifter och att enbart publicera aggregatet B+C (totala industrin).

Diskussion och synpunkter från ledamöter i användarrådet:

Skulle det fungera att senarelägga publiceringen av PVI för att få in fler företags momsuppgifter?

SCB: Leveransdatum till Eurostat är reglerade. Det ser inte så bra ut om inhemsk publicering skiljer sig från publicerade siffror hos Eurostat.

Användarrådet ställde sig positivt till förslaget om ny design för undersökningen. Totalsiffran för PVI är den viktigaste för användarna. Ibland behöver användarna dock borra sig ner på branschnivå för att söka förklaring till utfallet på total nivå. Utifrån hur statistiken används ställde sig användarrådet positivt till att SCB inte publicerar branscher där SCB:s beräkningar indikerar att tillförlitligheten brister.

Hur klassar man företag som små eller stora?

SCB: Vi använder en egen klassificering utifrån omsättning.

Det är bra att statistiken över orderingången finns kvar.

7 Ändrad VE-uppdelning Ericsson

För information (Cicki Rääf)

Inför det här mötet har SCB fått godkänt av Ericsson att diskutera företaget och ändringarna som görs.

Det genomfördes en utredning av Ericsson AB på SCB under 2015–2016, vilken resulterade i att bolaget delades upp i fyra verksamhetsenheter (VE). Bolaget sågs tidigare som ett industriföretag men industriverksamheten i Sverige hade minskat under många år. Bolaget fick nu huvudbransch Dataprogrammering (SNI 62010). Övriga VE fick branscherna 26300, 58290 och 72190.

Ericsson kunde dock inte rapportera uppgifter fördelat på de fyra VE som skapades utan försåg SCB med information som sedan användes till att fördela uppgifter med hjälp av en modell. Olika modellantaganden användes till olika undersökningar.

Detta förfarande utvärderades under 2021. Utvärderingen visade på få kvalitetsvinster samt brister i modellen. Man kan se svårigheter på följande områden:

- Gränsdragning mellan generell och kundanpassad programvara (SNI 58 och 62)
- Gränsdragning mellan FoU och mjukvaruutveckling (SNI 72 och 62)
- Gränsdragning mellan industri och tjänster
- Möjlighet för Ericsson att lämna VE-uppdelade uppgifter

Från utredningen drog man följande slutsatser:

- Ericsson har ingen ekonomisk uppföljning som passar vår VE-uppdelning.
- Observerbarheten på VE är fortsatt väldigt låg.
- Det är en tidskrävande hantering av modellerna med små kvalitetsvinster.
- Industriverksamheten i Sverige har minskat ytterligare sedan ändringen 2016.
- FoU-VE har inte skapats för andra motsvarande forskningstunga koncerner.

Det har nu fattats ett beslut att VE-uppdelningen för Ericsson tas bort och att huvudbranschen för Ericsson (och dess enda återstående VE) ska vara SNI 62010. Ändringen infördes i Företagsdatabasen i november 2022, vilket innebär att det i statistiken införs för referensår 2022 för årsstatistik och 2023 för korttidsstatistik. Revidering ska ske åtminstone av föregående period vid första publiceringstillfället. Nationalräkenskaperna bör revidera i samband med generalrevideringen 2024.

Diskussion och synpunkter från ledamöter i användarrådet:

Har motsvarande arbete gjorts för andra företag?

SCB: Nej vi har bara gjort detta för Ericsson.

Detta är en intressant fråga. Det blir vanligare att forskning och utveckling sker i Sverige och tillverkning utomlands.

Jag skulle vilja veta mer om hur deras rapportering påverkar bytesbalansen.

SCB: Vi kan eventuellt ta upp det på ett kommande möte om det är okej med Ericsson.

8 Övriga frågor

Flashestimatet på BNP visade förvånande resultat efter säsongrensningen.

SCB: Ett förslag är att metoderna för säsongrensning presenteras på nästa möte och att information även skickas ut innan dess.

Det finns ett pågående projekt kring tjänstehandelsstatistiken. Det har funnits indikationer på att det inte skulle prioriteras så hårt. Detta är viktigt för Sverige. Förslag att det informeras om detta på ett kommande möte.

Riksbanken: Källan till utrikeshandeln med tjänster är en blankett. Det ska utredas om man kan ta in administrativa källor. Det kommer också förändringar

från Eurostat.

SCB: Vi får inga extra medel för nya krav från EU. Det pågår utredningar. Vi återkommer till detta på ett senare möte.

Hur bra är statistiken över företagens vinstandelar, som användes i Konjunkturinstitutets rapport?

SCB: Vi gör nu kvartalsvis statistik över företagens resultaträkningar. Vi kan återkomma till detta.

SCB producerar producentpriser för tjänster. Det görs nu på kvartal och det diskuteras att göra det på månad, vilket skulle vara bra.

SCB: Vi har ont om resurser nu, men vi tittar på vad som skulle krävas för att göra det.

Det kommer att ske en träff med GD och ordföranden för alla användarråd den 22 mars. Detta kan tas upp på nästa användarrådsmöte.

9 Summering

Det är bra att användarrådet får uppdateringar kring kommande förändringar i statistiken.

Från punkten om korttidsstatistiken önskas det en återkoppling när det finns siffror att presentera från det nya urvalet.

Det är bra med återkopplingar kring förändringar från EU.

Önskemål har framförts om information på kommande möten om utrikeshandeln med tjänster, BNP-indikatorn och statistik om vinstandelar.